

Андрій В. Садюк¹, Юрій В. Чередніченко², Дімітрій О. Ліпіріді³
**ЕТАПИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО РИНКУ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНИ
ТА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ**

У статті досліджено етапи розвитку банківського ринку в умовах трансформаційної економіки на прикладі України та країн Центральної Європи. Обґрунтовано, що трансформація банківського сектору відбувається під впливом інституційних реформ, цифровізації, розвитку фінтех-компаній та гармонізації регуляторного середовища з нормами Європейського Союзу. Здійснено порівняльний аналіз еволюції банківських систем Польщі, Естонії та Литви, визначено їхні ключові етапи розвитку та особливості сучасного функціонування. Особливу увагу приділено українському банківському ринку, який розвивається в умовах воєнних викликів, асиметричної цифровізації та скорочення фізичної банківської інфраструктури. Виокремлено перспективні напрями адаптації європейського досвіду, зокрема у сфері цифрових платежів, відкритого банкінгу, регуляторних інновацій та забезпечення фінансової інклюзії через альтернативні канали обслуговування.

Ключові слова: банківський ринок, трансформація, цифровізація, фінтех, фінансова інклюзія, країни Центральної Європи, Україна.

Рис. 1. Табл. 7. Літ. 14.

DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-294-110-119

Andrii Sadyuk, Yurii Cherednichenko, Dimitrii Lipiridi

**STAGES OF DEVELOPMENT OF THE BANKING MARKET IN THE
CONDITIONS OF TRANSFORMATION: COMPARATIVE ANALYSIS
OF UKRAINE AND CENTRAL EUROPEAN COUNTRIES**

The article systematizes and compares the stages of transformation of the banking market in Ukraine and Central European countries, taking into account institutional changes, digitalization, and the development of the fintech sector. The author identifies four key stages of banking market transformation: the formation of prerequisites for remote banking services, initial digitalization, large-scale implementation of online and mobile banking, and the stage of digital maturity characterized by ecosystem-based models and open banking. It is substantiated that Central European countries have passed these stages mainly in an evolutionary manner, while Ukraine demonstrates an accelerated but asymmetric transformation model.

Based on a comparative analysis of Poland, Estonia, and Lithuania, it is determined that consolidation of the banking sector, implementation of national instant payment systems, digital identification, and regulatory sandboxes have ensured an increase in financial inclusion and competitiveness of banking systems. Poland is identified as an example of completed institutional reforms and transition to qualitative digital modernization, Estonia as a benchmark of digital maturity of the banking market, and Lithuania as a regional fintech hub with a flexible regulatory environment.

It is substantiated that the banking market of Ukraine is currently positioned between the stages of digital modernization and the formation of an inclusive financial model, where wartime challenges have acted as a catalyst for the development of remote services and cashless transactions. The article proposes directions for adapting European experience, including the development

¹ National Academy of Management. Ukraine.

² National Academy of Management. Ukraine.

³ National Academy of Management. Ukraine.

of open APIs, regulatory testing environments, and digital identification, which will contribute to the integration of Ukraine into the financial market of the European Union.

Keywords: banking market, transformation, digitalization, fintech, financial inclusion, Central European countries, Ukraine.

Peer-reviewed, approved and placed: 06.12.2025

Постановка проблеми. Розвиток банківського ринку є одним із ключових чинників стабільності та ефективності національної економіки, особливо в умовах трансформаційних змін. Для країн з перехідною економікою банківський сектор виконує системоутворюючу функцію, забезпечуючи мобілізацію фінансових ресурсів, перерозподіл капіталу та підтримку економічного зростання. У сучасних умовах трансформація банківського ринку дедалі більше визначається не лише інституційними реформами, а й активним впровадженням цифрових технологій, розвитком фінтех-сектору та зміною регуляторних підходів.

Країни Центральної Європи пройшли складний шлях трансформації банківських систем – від постсоціалістичних моделей до інтегрованих елементів фінансового ринку Європейського Союзу. Їх досвід є особливо цінним для України, яка перебуває на етапі глибоких структурних змін, посилені викликами воєнного часу та євроінтеграційними процесами. У цьому контексті актуальним є виділення чітких етапів розвитку банківського ринку та порівняльний аналіз моделей трансформації в Україні та країнах Центральної Європи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання банківських інновацій та технологій розглядаються у роботах Король М. М. [1], Марценюк О. В. [4], Марич М. [3], Посмітної М.В. [6], які наголошують на важливості штучного інтелекту, блокчейну та онлайн-платформ для підвищення конкурентоспроможності фінансових установ. Однак, попри значну кількість розробок, бракує комплексних порівняльних досліджень, які б систематизували етапи трансформації банківських систем України та країн Центральної Європи в єдину часову та технологічну парадигму, що дозволило б визначити оптимальні шляхи адаптації європейського досвіду до вітчизняних реалій.

Метою статті є систематизація та порівняльний аналіз етапів розвитку банківського ринку України та країн Центральної Європи в умовах трансформації, а також визначення напрямів адаптації європейського досвіду до українських реалій.

Основні результати дослідження. У трансформаційних умовах розвиток банківського ринку тісно пов'язаний із цифровізацією фінансових послуг, впровадженням дистанційного банківського обслуговування та зміною поведінки споживачів. Еволюція банківських послуг від традиційних форм до цифрових каналів обслуговування стала одним із ключових чинників структурної перебудови банківських систем як України, так і країн Центральної Європи. Основні етапи розвитку ринку банківських послуг наведені у табл. 1.

Основними драйверами трансформації банківського ринку є: глобалізація фінансових ринків, розвиток інформаційно комунікаційних

технологій, зростання конкуренції між банківськими установами та небанківськими фінансовими компаніями, а також підвищення вимог клієнтів до швидкості, зручності та безпеки фінансових операцій.

Таблиця 1. Етапи розвитку дистанційних банківських послуг як основи трансформації банківського ринку, сформовано авторами на основі [1; 6]

Етап	Період	Ключові характеристики етапу	Домінуючі технології	Значення для банківського ринку
I	1980 – 1990 рр.	Зародження дистанційного обслуговування, обмежений перелік операцій	Телефонний зв'язок, кабельні мережі	Формування передумов цифрової трансформації
II	1990 – 2005 рр	Поширення PC-banking та перших інтернет-сервісів	Персональні комп'ютери, модеми, Інтернет	Розширення клієнтської бази та оптимізація витрат банків
III	2005 – 2015 рр.	Масове впровадження інтернет- та мобільного банкінгу	Смартфони, мобільний Інтернет	Підвищення доступності банківських послуг
IV	2015 р. – дотепер	FinTech-інтеграція, екосистемний підхід, open banking	Big Data, API, хмарні сервіси	Посилення конкуренції та трансформація бізнес-моделей

Розвиток ринку фінансових послуг у сучасних економіках значною мірою визначається впровадженням інновацій, цифрових технологій та ефективних механізмів регулювання.

Банки все активніше впроваджують цифрові технології такі як мобільні додатки, онлайн-платформи, штучний інтелект і блокчейн для підвищення ефективності, зменшення витрат та поліпшення клієнтського досвіду. Серед ключових викликів виділяють кібербезпеку, регуляторні ризики та необхідність інтеграції новітніх технологій у діяльність банків. Інновації створюють нові канали взаємодії з клієнтами, оптимізують внутрішні процеси та підвищують конкурентоспроможність фінансових установ [5].

Успішними прикладами є моделі розвитку банківського сервісу у Польщі, Естонії та Литві, де цифровізація, інноваційні фінтех-рішення та ефективний регуляторний нагляд створюють сприятливі умови для розвитку фінансового сектору і можуть слугувати орієнтиром для українського ринку.

Розглянемо розвиток фінансових послуг у Польщі. У таблиці 2 наведена динаміка кількості банківських установ за останні 5 років.

Таблиця 2. Кількість банківських установ в Польщі 2020-2024 роки, систематизовано авторами за даними [12; 14]

	2020	2021	2022	2023	2024
Загальна кількість фінансових установ	596	578	560	555	551
- комерційні банки	66	67	64	63	62
- кооперативні банки	530	511	496	492	489

За даними Statistics Poland та Narodowy Bank Polski, загальна кількість банків та кредитних установ у Польщі за період 2020–2024 років демонструє помірну тенденцію до зменшення. У 2020 році працювало 596 установ, з яких 66 були комерційними та близько 530 кооперативними. До 2021 року загальна кількість скоротилася до 578 установ, комерційні банки незначно зросли до 67. У 2022 році число установ становило 560, комерційних банків залишалося 64, а кооперативних 496. У 2023 році кількість банків скоротилася до 555, з 63 комерційними та 492 кооперативними. На 2024 рік статистика показує 551 установу, з яких 62 комерційні та 489 кооперативних.

Динаміка свідчить про поступову консолідацію ринку, переважно за рахунок зменшення кількості кооперативних банків, тоді як сегмент комерційних банків залишався відносно стабільним. Це відображає тенденцію зміцнення банківської системи, концентрацію активів у більших установах та підвищення ефективності роботи сектору, включаючи адаптацію до цифрових технологій і нових платіжних рішень.

Польща є однією з найбільш технологічно прогресивних країн Центральної Європи у сфері cashless-платежів. Національна система Blik, запущена у 2015 році, стала ключовим драйвером безготівкових розрахунків. За даними NBP, у 2024 році кількість транзакцій BLIK перевищила 2,8 млрд операцій, а частка безготівкових платежів у роздрібному сегменті сягнула 78%, що свідчить про його домінування на ринку. Високий рівень діджиталізації пов'язаний з імплементацією PSD (Payment Services Directive – 2015/2366/EC), яка забезпечує відкритий банкінг і доступ сторонніх фінансових сервісів до API банків. Динаміку розвитку системи Blik розглянемо у таблиці 3.

Таблиця 3. Розвиток системи Blik у Польщі, систематизовано авторами за даними [10]

Рік	Кількість транзакцій, млн.	Обсяг операцій, млрд PLN	Частка cashless-платежів, %
2020	424	57,8	64
2021	763	103,5	69
2022	1 232	163,2	72
2023	2 100	252,8	76
2024	2 800	311,4	78

Аналіз розвитку системи Blik у Польщі за 2020–2024 роки свідчить про стрімке зростання популярності мобільних платежів та безготівкових переказів. Кількість транзакцій за цей період збільшилась у майже сім разів, а обсяг операцій зріс майже у шість разів, що відображає активне впровадження цифрових платіжних рішень і високий рівень довіри користувачів. Частка безготівкових платежів стабільно зростала, досягнувши 78% у 2024 році, що підтверджує поступове зменшення залежності населення від готівки. Ці дані демонструють ефективність інтеграції цифрових платіжних технологій у фінансову систему країни та створюють орієнтири для адаптації подібних рішень в Україні з урахуванням стандартів ЄС і розвитку національної платіжної інфраструктури.

Отже, Польща є прикладом пізнього трансформаційного етапу, кли інституційні реформи вже завершені, а ринок переходить від екстенсивного росту до якісної модернізації.

Естонія є прикладом високої цифровізації банківських послуг і гнучкого регуляторного середовища. Естонські банки активно використовують цифрові канали для обслуговування клієнтів, а регулятор застосовує ризик-орієнтований нагляд, що стимулює конкуренцію та розвиток інновацій.

Естонія є світовим лідером у сфері e-Governance та цифрових фінансових сервісів. У 2024 році 99% державних послуг доступні онлайн, 98% населення має цифрову ідентифікацію eID, а 92% банківських операцій здійснюються дистанційно [13].

Регулювання здійснюється за принципом «digital-first» із мінімальним паперовим документообігом. Важливим нормативним актом є GDPR – General Data Protection Regulation (2016/679), що регулює обіг персональних даних та використання клієнтської інформації банками.

Динаміку банківській цифровізації Естонії розглянемо у табл. 4.

Таблиця 4. Банківська цифровізація Естонії,
узагальнено авторами за результатами дослідження [13]

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Частка e-banking користувачів, %	86	88	90	91	92
Кількість fintech-компаній	125	140	156	172	187
Частка cashless платежів, %	73	77	81	85	89

Дані щодо банківської цифровізації Естонії за 2020-2024 роки свідчать про стабільне зростання рівня використання електронного банкінгу, частка користувачів якого підвищилась з 86 до 92% у 2024 році. Одночасно кількість фінтех-компаній зросла з 125 до 187, що відображає активний розвиток інноваційного сектора та створення сприятливого середовища для нових цифрових рішень. Частка безготівкових платежів підвищилась з 73 до 89%, що демонструє тенденцію до зменшення залежності від готівки та посилення цифровізації фінансових операцій. Загалом, ці показники відображають ефективність естонської моделі цифрового банкінгу та її здатність забезпечувати широке охоплення населення сучасними фінансовими послугами, створюючи можливості для адаптації подібних практик в Україні.

Отже, Естонія це приклад еталону трансформації від класичної банківської моделі до цифрової екосистеми.

Литва перетворилася на центр розвитку фінтех-компаній у ЄС, де такі компанії, як Revolut, отримують банківські ліцензії та мають можливість працювати на всьому європейському ринку. У 2024 році в країні працює понад 271 fintech-компанія, включаючи Revolut, Paysera, TransferGo [9].

Центральний банк Литви впровадив регуляторні «пісочниці», де компанії можуть тестувати банківські продукти без повної ліцензії. Це збільшило приплив іноземного капіталу та обсяг фінансових операцій.

Динаміку розвитку фінтех-сектору Литви розглянемо в табл. 5.

Таблиця 5. Фінтех-сектор Литви, складено авторами за даними [8]

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість fintech-компаній	210	230	250	271	282
FinTech-оборот, млрд EUR	0,9	1,1	1,3	1,6	1,8
Кількість ліцензованих е-банків	12	13	14	16	18

Динаміка фінтех-сектора Литви за період 2020-2024 років свідчить про стійке зростання інноваційного ринку. Кількість фінтех-компаній зросла з 210 у до 282 од., що відображає активне залучення нових гравців і розширення спектра цифрових фінансових послуг. FinTech-оборот збільшився з 0,9 до 1,8 млрд євро, демонструючи суттєве підвищення економічної значущості цього сегменту. Кількість ліцензованих е-банків зросла з 12 до 18, що підтверджує розвиток регуляторної підтримки інновацій та створення сприятливих умов для масштабування цифрових банківських послуг.

Загалом, спостережувана динаміка свідчить про формування Литви як одного з провідних центрів фінтех-інновацій у ЄС і створює модель для адаптації подібних рішень на українському ринку. Запровадження тестового середовища дозволить українським фінансовим установам розробляти інноваційні сервіси, сумісні з європейськими, і водночас відповідати вимогам Національного банку та директив ЄС щодо безпеки і захисту даних. Конкретними прикладами продуктів можуть бути мультивалютні цифрові карти, платформи для автоматизованого управління інвестиціями, P2P-кредитування через онлайн-сервіси та інтегровані системи електронної ідентифікації клієнта (eID), які спрощують відкриття рахунків і підвищують прозорість фінансових операцій.

Таким чином, можна виділити чотири основних етапів трансформації банківського ринку (рис. 1).

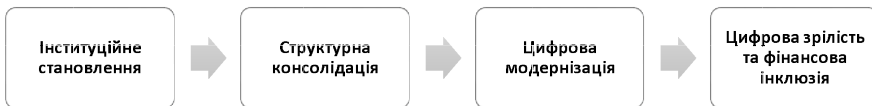

Рис. 1. Етапи трансформації банківського ринку, побудоване авторами на основі [1; 3; 4; 6]

Україна нині перебуває між етапами цифрової модернізації та формування інклюзивної фінансової моделі.

Банківський ринок України характеризується поєднанням високого рівня цифровізації платежів та скороченням фізичної інфраструктури. Зменшення кількості банківських відділень і банкоматів супроводжується стрімким зростанням безготівкових операцій, що свідчить про асиметричний характер трансформації.

Воєнні виклики стали каталізатором розвитку дистанційних фінансових сервісів, мобільного банкінгу та P2P-переказів. Водночас проблема доступу до

базових фінансових послуг у віддалених регіонах залишається актуальною. У цьому контексті перспективною є модель поєднання цифрових банківських сервісів із розгалуженою поштовою інфраструктурою, що дозволяє підвищити рівень фінансової інклюзії.

Дані таблиці 6 вказують на відмінності у розвитку банківського сервісу України та країн Центральної Європи.

Таблиця 6. Етапи розвитку банківського ринку України та країн Центральної Європи, розроблено авторами

Країна	Домінуючий етап розвитку	Ключові характеристики	Основні результати
Польща	Консолідація та цифровізація	Зменшення кількості банків, розвиток cashless	Зростання активів, стабільність сектору
Естонія	Цифрова зрілість	eID, online-banking, digital-first	Висока фінансова інклюзія
Литва	Регуляторні інновації	FinTech Sandbox, e-банки	Швидке зростання fintech
Україна	Асиметрична трансформація	Digital payments + дефіцит офлайн-інфраструктур	Прискорена цифровізація

Провідні країни успішно інтегрують цифрові технології, відкриті API та миттєві платіжні системи, що значно підвищує ефективність банківських систем і рівень фінансової інклюзії. Адаптація подібних рішень в Україні дозволить модернізувати ринок, розширити доступ до фінансових послуг та стимулювати розвиток fintech-сегмента.

На даний час в Україні банки застосовують хмарні обчислення, машинне навчання, біометрію, штучний інтелект, аналіз великих даних, доповнену та віртуальну реальність, блокчейн і Інтернет речей (IoT), що сприяє зростанню транзакційного обсягу та зміцненню їх позицій на ринку. Важливим інноваційним сервісом стали перекази типу P2P, які дозволяють легко переводити гроші через мобільний телефон, а система INTELEXPRESS забезпечує миттєві безкоштовні перекази, зокрема на спеціальні рахунки для підтримки Збройних Сил України. Крім того, розвиток фінансової грамотності, наприклад, через спільні проекти НБУ та Cambridge Judge Business School, сприяє підвищенню ефективності використання фінансових сервісів навіть в умовах воєнного часу [3].

Таблиця 7. Порівняльна характеристика трансформації банківського ринку України та країн Центральної Європи, розроблено авторами

Критерій	Україна	Країни Центральної Європи
Швидкість цифровізації	Прискорена після 2014 р., значний вплив кризових факторів	Поступова, еволюційна
Рівень проникнення дистанційних послуг	Високий у роздрібному сегменті	Стабільно високий
Роль FinTech	Активне зростання та конкуренція з банками	Переважно партнерська модель
Регуляторне середовище	Стадія адаптації та гармонізації з ЄС	Гармонізоване з нормами ЄС

Досвід країн Європи свідчить, що дистанційні банківські послуги стали каталізатором переходу банківського ринку до цифрової моделі функціонування. Пандемія COVID 19 додатково прискорила перехід до безготівкових та онлайн операцій, що підтверджує незворотність цифрової трансформації банківських систем.

Для України характерним є прискорене проходження окремих етапів розвитку, що пояснюється поєднанням технологічних інновацій і кризових викликів. Натомість країни Центральної Європи демонструють більш стабільну еволюційну модель трансформації банківського ринку.

Розвиток сучасних технологій банківського обслуговування в Україні значною мірою визначає ефективність роботи банківської системи та її здатність адаптуватися до динамічних змін ринку. Основні тренди 2019-2024 рр. включають розвиток інтернет- та електронного банкінгу, цифровізацію обслуговування та впровадження нових фінансових продуктів. Лідерами серед банків, які активно розвивають Інтернет-банкінг в Україні, є ПриватБанк, Сенсе-Банк, ОТП Банк, УкрСиббанк, Universal Bank та ПУМБ. Найпопулярнішим онлайн-банком на сьогодні є Monobank, проект на базі Universal Bank, який надає широкий спектр зручних банківських сервісів для користувачів смартфонів і функціонує як повністю віртуальний банк. Активне впровадження інновацій дозволяє банкам підвищувати ефективність, оптимізувати внутрішні процеси та покращувати клієнтський досвід, зміцнюючи свої позиції на ринку та сприяючи цифровій трансформації фінансового сектору України [3].

Повномасштабна війна значно прискорила впровадження цифрових і дистанційних фінансових сервісів. Українські громадяни, які були змушені тимчасово виїхати за кордон, часто отримували доступ до банківських послуг через інтеграцію українських документів з цифровими системами інших країн. Один із найбільш показових прикладів – адаптація естонської системи e-ID, яка у 2022-2024 роках дозволила українським біженцям швидко отримувати доступ до фінансових сервісів, соціальних виплат та електронних адміністративних послуг. Цей досвід демонструє важливість розвитку цифрової ідентифікації та підтверджує потребу в зміцненні системи віддаленої верифікації клієнтів в Україні.

Адаптація досвіду країн ЄС до українських умов у контексті євроінтеграції передбачає розвиток спільної цифрової платіжної інфраструктури, прозорого та гнучкого регуляторного нагляду, створення умов для тестування інноваційних фінансових продуктів, а також забезпечення сумісності українських фінансових сервісів із європейським ринком. Це дозволить підвищити ефективність, конкурентоспроможність і інноваційність банківського сектору України та сприятиме інтеграції у фінансовий ринок ЄС, водночас надаючи українським клієнтам доступ до сучасних, безпечних і зручних фінансових послуг, які відповідають європейським стандартам.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що розвиток банківського ринку в умовах трансформації має поетапний характер і залежить від поєднання інституційних, структурних та технологічних

чинників. Країни Центральної Європи демонструють різні моделі проходження трансформаційних етапів – від консолідації до цифрової зрілості. Україна, перебуваючи в умовах воєнних викликів, демонструє прискорену, але асиметричну трансформацію банківського ринку. Адаптація досвіду Польщі, Естонії та Литви дозволить сформувати стійку, конкурентоспроможну та інклюзивну модель розвитку банківського сектору України, інтегровану до фінансового ринку Європейського Союзу.

1. Король М. М., Лапа І. В., Фізеші Й. Й. Аналіз трансформації банківських послуг з використанням системи дистанційного обслуговування. Науковий вісник Ужгородського національного університету Вип. 48. 2023. С. 46-51. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-8>
2. Король М. М. Парадигмальна диференціація банківських систем в умовах глобальних трансформацій : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2021. 609 с.
3. Марич, М. Розвиток сучасних технологій банківського обслуговування населення. Економіка та суспільство, (68). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-206>
4. Марценюк О. В., Руда О. Л., Буяльська В. М. Тенденції ринку банківських послуг в умовах воєнного стану та у післявоєнному відновленні України // Агросвіт. 2024. Вип. 6. С. 134-142. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/download/3217/3253/7758>
5. Національний банк України. Українці значно активніше користуються безготівковими картковими розрахунками: результати за дев'ять місяців 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayintsi-znachno-aktivnishe-koristuyutsya-bezgotivkovimi-kartkovimi-rozrahunkami-rezultati-za-devyat-misyatsiv-2025-roku>
6. Посмітна М.В. Періодизація розвитку банківської системи України у контексті реалізації макроекономічної політики національного банку України. Науковий погляд: економіка та управління, № 4 (84). 2023. С. 128-137. URL: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2023/4_84_2023/22.pdf
7. Kharabara, Violetta & Greshko, Roman & Kharabara, Volodymyr. (2023). Світові тренди банківських інновацій та технологій. Journal of Scientific Papers Social development & Security. 13. P. 93-101. URL: 10.33445/sds.2023.13.5.10.
8. Banca Litwy. Lithuanian fintech statistics. URL: <https://www.lb.lt/en/statistics>.
9. BalticVC. Lithuania as FinTech hub. URL: <https://www.balticvc.com/>
10. Blik. Blik statistics 2024. URL: <https://blikmobile.pl/>
11. European Bank for Reconstruction and Development. Fintech and banks in transition / European Bank for Reconstruction and Development. London : EBRD, 2021. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebird_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-2021/chapters/Transition-Report-2021-22-Chapter-Four.pdf
12. Narodowy Bank Polski. Financial stability report 2024. URL: <https://www.nbp.pl/en/financial-system/financial-stability-reports/>
13. National Bank of Estonia. Digital banking and eID services. URL: <https://www.eestipank.ee/en>
14. Statistics Poland. Financial institutions statistics 2020-2024. URL: <https://stat.gov.pl/en/>

-
1. Korol M. M., Lapa I. V., Fizeshi Y. Y. Analiz transformatsii bankivskykh posluh z vykorystanniam systemy dystantsiinoho obsluhovuvannia. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universtyetu Vyp. 48. 2023. S. 46-51. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-8>
 2. Korol M. M. Paradyhmalna dyferentsiatsiia bankivskykh system v umovakh hlobalnykh transformatsii : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.02. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2021. 609 s.
 3. Marych, M. Rozvytok suchasnykh tekhnolohii bankivskoho obsluhovuvannia naselennia. Ekonomika ta suspilstvo, (68). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-206>
 4. Martseniuk O. V., Ruda O. L., Buialska V. M. Tendentsii rynku bankivskykh posluh v umovakh voiennoho stanu ta u pislivoiennomu vidnovlenni Ukrainy // Ahrosvit. 2024. Vyp. 6. S. 134-142. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/download/3217/3253/7758>

5. Natsionalnyi bank Ukrainy. Ukraintsi znachno aktyvnishe korystuiutsia bezghotivkovymy kartkovymy rozrakhunkamy: rezultaty za deviat misiatsiv 2025 roku. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayintsi-znachno-aktivnishe-koristuyutsya-bezgotivkovimi-kartkovimi-rozrahunkami-rezultati-za-devyat-misyatsiv-2025-roku>
6. Posmitna M.V. Periodyzatsiia rozvytku bankivskoi systemy ukrainy u konteksti realizatsii makroekonomichnoi polityky natsionalnoho banku Ukrainy. Naukovi pohliad: ekonomika ta upravlinnia, № 4 (84). 2023. S. 128-137. URL: http://www.scientificview.umsf.in.ua/archive/2023/4_84_2023/22.pdf
7. Kharabara, Violetta & Greshko, Roman & Kharabara, Volodymyr. (2023). Svitovi trendy bankivskykh innovatsii ta tekhnolohii. Journal of Scientific Papers Social development & Security. 13. R. 93-101. URL: [10.33445/sds.2023.13.5.10](https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.5.10).
8. Banca Litwy. Lithuanian fintech statistics. URL: <https://www.lb.lt/en/statistics>.
9. BalticVC. Lithuania as FinTech hub. URL: <https://www.balticvc.com/>
10. Blik. Blik statistics 2024. URL: <https://blikmobile.pl/>
11. European Bank for Reconstruction and Development. Fintech and banks in transition / European Bank for Reconstruction and Development. London : EBRD, 2021. URL: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-2021/chapters/Transition-Report-2021-22-Chapter-Four.pdf
12. Narodowy Bank Polski. Financial stability report 2024. URL: <https://www.nbp.pl/en/financial-system/financial-stability-reports/>
13. National Bank of Estonia. Digital banking and eID services. URL: <https://www.eestipank.ee/en>
14. Statistics Poland. Financial institutions statistics 2020-2024. URL: <https://stat.gov.pl/en/>